

PADOMES IETEIKUMS**(2022. gada 12. jūlijs)****par Lietuvas 2022. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Lietuvas 2022. gada stabilitātes programmu**

(2022/C 334/15)

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 121. panta 2. punktu un 148. panta 4. punktu,

ņemot vērā Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97 (1997. gada 7. jūlijs) par budžeta stāvokļa uzraudzības un ekonomikas politikas uzraudzības un koordinācijas stiprināšanu⁽¹⁾ un jo īpaši tās 5. panta 2. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas ieteikumu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta rezolūcijas,

ņemot vērā Eiropadomes secinājumus,

ņemot vērā Nodarbinātības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas un finanšu komitejas atzinumu,

ņemot vērā Sociālās aizsardzības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas politikas komitejas atzinumu,

tā kā:

- (1) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241⁽²⁾, ar ko tika izveidots Atveseļošanas un noturības mehānisms, stājās spēkā 2021. gada 19. februārī. Atveseļošanas un noturības mehānisms nodrošina finansiālu atbalstu reformu un investīciju īstenošanai, tādējādi radot Savienības finansētu fiskālo stimulu. Tas sekmē ekonomikas atveseļošanu un ilgtspējīgu un izaugsmi veicinošu reformu un investīciju īstenošanu, jo īpaši zaļās un digitālās pārkārtošanās veicināšanai, līdztekus stiprinot dalībvalstu tautsaimniecību noturību un potenciālo izaugsmi. Vidējā termiņā un ilgtermiņā tas palīdz arī stiprināt publisko finanšu ilgtspēju un sekmēt izaugsmi un darbvietu radīšanu. Saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 11. panta 2. punktu 2022. gada jūnijā tiks atjaunināta katrai dalībvalstij paredzētā maksimālā finanšu iemaksa no Atveseļošanas un noturības mehānisma.
- (2) Komisija 2021. gada 24. novembrī pieņēma gada ilgtspējīgas izaugsmes pētījumu, tādējādi uzsākot 2022. gada Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgadu. Pētījumā bija pienācīgi ņemta vērā 2021. gada 7. maijā parakstītā Portu sociālā samita apņemšanās turpināt īstenot Eiropas sociālo tiesību pilāru, ko Eiropas Parlaments, Padome un Komisija izsludināja 2017. gada 17. novembrī. Eiropadome 2022. gada ilgtspējīgas izaugsmes pētījuma prioritātes apstiprināja 2022. gada 25. martā. Komisija 2021. gada 24. novembrī uz Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1176/2011⁽³⁾ pamata pieņēma arī brīdināšanas mehānisma ziņojumu, kurā Lietuva nebija minēta to dalībvalstu vidū, par kurām būs nepieciešams padziļināts pārskats. Tajā pašā dienā Komisija pieņēma arī ieteikumu attiecībā uz Padomes ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku un priekšlikumu attiecībā uz 2022. gada vienoto nodarbinātības ziņojumu, kurā analizēta nodarbinātības pamatnostādņu un Eiropas sociālo tiesību pilāra principu īstenošana. Ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku⁽⁴⁾ ("2022. gada ieteikums par eurozonu") Padome pieņēma 2022. gada 5. aprīlī un Vienoto nodarbinātības ziņojumu – 2022. gada 14. martā.

(1) OV L 209, 2.8.1997., 1. lpp.

(2) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241 (2021. gada 12. februāris), ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu (OV L 57, 18.2.2021., 17. lpp.).

(3) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1176/2011 (2011. gada 16. novembris) par to, kā novērst un koriģēt makroekonomisko nelīdzsvarotību (OV L 306, 23.11.2011., 25. lpp.).

(4) Padomes Ieteikums (2022. gada 5. aprīlis) par eurozonas ekonomikas politiku (OV C 153, 7.4.2022., 1. lpp.).

- (3) Krievijas iebrukums Ukrainā globālās pandēmijas izskaņā ir būtiski mainījis ģeopolitisko un ekonomisko kontekstu. Iebrukuma ietekme uz dalībvalstu tautsaimniecībām izpaužas, *inter alia*, kā augstākas enerģijas, pārtikas un izejvielu cenas un vājākas izaugsmes izredzes. Enerģijas cenu pieaugums īpaši smagi skar visneaizsargātākās mājsaimniecības, kuras ir nonākušas enerģētiskajā nabadzībā vai kurām tā draud, kā arī uzņēmumus, kurus visvairāk negatīvi ietekmē enerģijas cenu pieaugums. Turklāt Savienībā ierodas nepieredzēti daudz cilvēku, kuri bēg no Ukrainas. Krievijas agresijas kara radītās ekonomiskās sekas ir asimetriski ietekmējušas dalībvalstis. Šajā sakarā 2022. gada 4. martā ar Padomes Īstenošanas lēmumu (ES) 2022/382⁽⁵⁾ pirmo reizi tika piemērota Padomes Direktīva 2001/55/EK⁽⁶⁾, pārvietotajām personām no Ukrainas piešķirot likumīgas uzturēšanās tiesības Savienībā, kā arī piekļuvi izglītībai un apmācībai, darba tirgum, veselības aprūpei, mājoklim un sociālajai palīdzībai. Ārkārtas atbalsts Lietuvai tiek darīts pieejams, izmantojot iniciatīvu "Kohēzijas rīcība bēgļu atbalstam Eiropā" (CARE) un papildu priekšfinansējumu no Atveseļošanas palīdzības kohēzijai un Eiropas teritorijām (REACT-EU), lai steidzami apmierinātu ar uzņemšanu un integrāciju saistītās vajadzības cilvēkiem, kuri bēg no Ukrainas.
- (4) Ievērojot strauji mainīgo ekonomisko un ģeopolitisko situāciju, 2022. gada Eiropas pusgadā atsāksies ekonomikas un nodarbinātības politikas vispusīga koordinācija, kura līdztekus tiks pielāgota, ņemot vērā ar Atveseļošanas un noturības mehānisma īstenošanu saistītās prasības, kā skaidrots 2022. gada ilgtspējīgas izaugsmes pētījumā. Lai īstenotu Eiropas pusgada politikas prioritātes, ir svarīgi īstenot pieņemtos atveseļošanas un noturības plānus, jo ar šiem plāniem paredzēts īstenot visus 2019. un 2020. gada Eiropas pusgada ciklos sniegtos konkrētām valstīm adresētos ieteikumus vai to būtisku daļu. Atveseļošanas un noturības plānu pārskatīšanā, atjaunināšanā vai grozīšanā saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 14., 18. un 21. pantu, papildus citiem konkrētām valstīm adresētajiem ieteikumiem, kas sniegti līdz šādu pārskatītu, atjauninātu vai grozītu atveseļošanas un noturības plānu iesniegšanas dienai, joprojām vienlīdz aktuāli ir arī 2019. un 2020. gadā konkrētām valstīm adresētie ieteikumi.
- (5) Stabilitātes un izaugsmes pakta vispārējā izņēmuma klauzula darbojas kopš 2020. gada marta. Komisija savā 2021. gada 3. marta paziņojumā "Apritējis gads kopš Covid-19 uzliesmojuma: fiskālās politikas atbildes pasākumi" pauda viedokli, ka lēmums par vispārējās izņēmuma klauzulas deaktivēšanu vai turpmāku piemērošanu būtu jāpieņem vispārēja ekonomikas stāvokļa novērtējuma ietvaros, kurā būtisks kvantitatīvais kritērijs ir ekonomiskās aktivitātes līmenis Savienībā vai eurozonā salīdzinājumā ar pirmskrīzes līmeni (2019. gada beigās). Paaugstināta nenoteiktība un spēcīgi lejupvērsti riski, kas skar ekonomikas perspektīvu saistībā ar karu Eiropā, nepieredzēts enerģijas cenu kāpums un ieilguši piegādes ķēdes darbības traucējumi rada apstākļus, kuru dēļ ir attaisnojami Stabilitātes un izaugsmes pakta vispārējās izņēmuma klauzulas darbību pagarināt arī attiecībā uz 2023. gadu.
- (6) Ievērojot pieeju, kas izklāstīta Padomes 2021. gada 18. jūnija ieteikumā⁽⁷⁾, ar ko sniedz Padomes atzinumu par Lietuvas 2021. gada stabilitātes programmu, vispārējo fiskālo nostāju pašlaik vislabāk var izmērīt kā izmaiņas primārajos izdevumos (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus un ar Covid-19 krīzi saistītos pagaidu ārkārtas pasākumus), bet ietverot no Atveseļošanas un noturības mehānisma un citu Savienības fondu neatmaksājamā atbalsta (dotācijām) finansētos izdevumus, attiecībā pret vidēja termiņa potenciālo izaugsmi⁽⁸⁾. Papildus atzinumam par vispārējo fiskālo nostāju, novērtējot, vai valsts fiskālā politika ir piesardzīga un vai tās struktūra spēs nodrošināt ilgtspējīgu atveseļošanu, kas būtu saskaņīga ar zaļo un digitālo pārkārtošanos, uzmanība tiek pievērsta arī valsts finansētajiem⁽⁹⁾ primārajiem kārtējiem izdevumiem (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus un ar Covid-19 krīzi saistītos pagaidu ārkārtas pasākumus) un investīcijām.

⁽⁵⁾ Padomes Īstenošanas lēmums (ES) 2022/382 (2022. gada 4. marts), ar ko Direktīvas 2001/55/EK 5. panta nozīmē konstatē no Ukrainas pārvietoto personu masveida pieplūduma esamību un nosaka pagaidu aizsardzības ieviešanu (OV L 71, 4.3.2022., 1. lpp.).

⁽⁶⁾ Padomes Direktīva 2001/55/EK (2001. gada 20. jūlijs) par obligātajiem standartiem, lai pārvietoto personu masveida pieplūduma gadījumā sniegtu tām pagaidu aizsardzību, un par pasākumiem, lai līdzsvarotu dalībvalstu pūliņus, uzņemot šādas personas un uzņemoties ar to saistītās sekas (OV L 212, 7.8.2001., 12. lpp.).

⁽⁷⁾ Padomes ieteikums (2021. gada 18. jūnijs), ar ko sniedz Padomes atzinumu par Lietuvas 2021. gada stabilitātes programmu (OV C 304, 29.7.2021., 68. lpp.).

⁽⁸⁾ Aplēses par fiskālo nostāju un tās komponentiem šajā ieteikumā ir Komisijas aplēses, kas balstītas uz pieņēmumiem, kuri ir Komisijas 2022. gada pavasara prognozes pamatā. Komisijas vidēja termiņa potenciālās izaugsmes aplēsēs nav iekļauta to reformu pozitīvā ietekme, kas paredzētas atveseļošanas un noturības plānā un var paātrināt potenciālo izaugsmi.

⁽⁹⁾ Nefinansē no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām vai citiem Savienības fondiem.

- (7) Komisija 2022. gada 2. martā pieņēma paziņojumu, kurā sniegta plaša norāde par fiskālo politiku 2023. gadā ("fiskālās norādes") un kura mērķis ir atbalstīt dalībvalstu stabilitātes un konverģences programmu sagatavošanu un tādējādi stiprināt politikas koordināciju. Pamatojoties uz 2022. gada ziemas prognozes makroekonomisko perspektīvu, Komisija atzīmēja, ka piemērota šķīstu pāreja no kopējās atbalstošās fiskālās nostājas 2020.–2022. gadā uz kopumā neitrālu kopējo fiskālo nostāju 2023. gadā, vienlaikus saglabājot gatavību reaģēt uz mainīgo ekonomisko situāciju. Komisija paziņoja, ka fiskālie ieteikumi 2023. gadam arī turpmāk būtu jādiferencē starp dalībvalstīm un tajos būtu jāņem vērā iespējamā pārrobežu blakusietekme. Komisija aicināja dalībvalstis atspoguļot norādes savās stabilitātes un konverģences programmās. Komisija apņēmās cieši uzraudzīt ekonomikas norises un pielāgot savas politikas norādes pēc vajadzības un ne vēlāk kā savā Eiropas pusgada pavasara paketē, kas sagatavota 2022. gada maija beigās.
- (8) Attiecībā uz fiskālajām norādēm fiskālajos ieteikumos 2023. gadam ir ņemta vērā ekonomikas perspektīvas pasliktināšanās, paaugstinātā nenoteiktība un papildu lejupvērstie riski, kā arī augstāka inflācija salīdzinājumā ar Komisijas 2022. gada ziemas prognozi. Ņemot vērā šos apsvērumus, fiskālajai reakcijai ir jāpalielina publiskās investīcijas, kas sekmēs zaļo un digitālo pārkārtošanos un enerģētisko drošību, un jāaizsargā visneaizsargātāko māsaimniecību pirktspēja, lai mīkstinātu enerģijas cenu kāpuma ietekmi un palīdzētu ierobežot inflācijas otrreizējās ietekmes spiedienu, izmantojot mērķtiecīgus un pagaidu pasākumus. Fiskālajai politikai arī turpmāk jābūt dinamiskai, lai pielāgotos strauji mainīgajiem apstākļiem, tostarp izaicinājumiem, kuri attiecībā uz aizsardzību un drošību izriet no Krievijas agresijas kara pret Ukrainu, un dalībvalstīs tā ir jādiferencē atbilstīgi to fiskālajam un ekonomiskajam stāvoklim, tostarp ņemot vērā krīzes ietekmi uz tām un pārvietoto personu pieplūdumu no Ukrainas.
- (9) Lietuva savu nacionālo atveseļošanas un noturības plānu saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 18. panta 1. punktu iesniedza Komisijai 2021. gada 14. maijā. Komisija atbilstoši Regulas (ES) 2021/241 19. pantam novērtēja atveseļošanas un noturības plāna atbilstību, efektivitāti, lietderīgumu un saskanīgumu, ņemot vērā minētās regulas V pielikumā izklāstītās novērtēšanas vadlīnijas. Padome 2021. gada 20. jūlijā pieņēma Īstenošanas lēmumu par Lietuvas atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu⁽¹⁰⁾. Maksājuma daļas tiek darītas pieejamas ar nosacījumu, ka Komisija saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 24. panta 5. punktu ir pieņēmusi lēmumu, ar ko atzīst, ka Lietuva ir apmierinoši izpildījusi attiecīgos atskaites punktus un mērķrādītājus, kas bija noteikti Padomes Īstenošanas lēmumā. Apmierinoša izpilde nozīmē arī to, ka nav bijis regresa attiecībā uz iepriekšējo atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšanu.
- (10) Lietuva savu 2022. gada valsts reformu programmu iesniedza 2022. gada 27. aprīlī un 2022. gada stabilitātes programmu – 2022. gada 29. aprīlī, tādējādi ievērojot Regulas (EK) Nr. 1466/97 4. pantā noteikto termiņu. Lai ņemtu vērā abu programmu savstarpējo saistību, tās izvērtētas vienlaikus. Kā paredzēts Regulas (ES) 2021/241 27. pantā, 2022. gada valsts reformu programma atspoguļo arī Lietuvas pienākumu divreiz gadā ziņot par panākto progresu atveseļošanas un noturības plāna īstenošanā.
- (11) Komisija 2022. gada ziņojumu par Lietuvu publicēja 2022. gada 23. maijā. Tajā novērtēts, kā Lietuva ir īstenojusi tai adresētos ieteikumus, ko Padome pieņēma 2019., 2020. un 2021. gadā, un uz atveseļošanas un noturības rezultātu pārskata pamata bija aplūkots, kā Lietuva īsteno atveseļošanas un noturības plānu. Balstoties uz minēto analīzi, ziņojumā par valsti bija norādīti trūkumi attiecībā uz tādu problēmjautājumu risināšanu, kuri nav ietverti vai ir tikai daļēji ietverti atveseļošanas un noturības plānā, kā arī jauni un nupat iezīmējušies problēmjautājumi, tostarp sakarā ar Krievijas iebrukumu Ukrainā. Tajā bija arī novērtēts Lietuvas progress Eiropas sociālo tiesību pilāra īstenošanā un Savienības pamatmērķu sasniegšanā nodarbinātības, prasmju un nabadzības mazināšanas jomā, kā arī progress Apvienoto Nāciju Organizācijas ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā.

⁽¹⁰⁾ ST 10477/2021; ST 10477/2021 ADD 1.

- (12) 2022. gada 23. maijā Komisija nāca klajā ar ziņojumu saskaņā ar Līguma 126. panta 3. punktu. Minētajā ziņojumā bija aplūkots Lietuvas budžeta stāvoklis, ņemot vērā to, ka saskaņā ar plānoto tās vispārējās valdības budžeta deficīts 2022. gadā pārsniegs Līgumā noteikto atsauces vērtību, kas ir 3 % no iekšzemes kopprodukta (IKP). Ziņojumā secināts, ka deficīta kritērijs nav izpildīts. Ievērojot 2022. gada 2. marta paziņojumu, Komisija 2022. gada pavasarī neierosināja sākt jaunas pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras, bet 2022. gada rudenī tā no jauna novērtēs, vai būtu nepieciešams ierosināt šādu procedūru sākšanu.
- (13) 2020. gada 20. jūlija ieteikumā⁽¹¹⁾ Padome ieteica Lietuvai, ievērojot vispārējo izņēmuma klauzulu, 2020. un 2021. gadā veikt visus vajadzīgos pasākumus, lai efektīvi vērstos pret Covid-19 pandēmiju, stiprinātu ekonomiku un atbalstītu tās turpmāko atveseļošanu. Tā arī ieteica Lietuvai, kad to pieļaus ekonomiskie apstākļi, īstenot fiskālo politiku, kuras mērķis ir panākt piesardzīgu vidēja termiņa fiskālo stāvokli un nodrošināt parāda atmaksājamību, vienlaikus veicinot investīcijas. Saskaņā ar Eurostat validētajiem datiem Lietuvas vispārējās valdības budžeta deficīts samazinājās no 7,3 % no IKP 2020. gadā līdz 1,0 % no IKP 2021. gadā. Lietuvas fiskālās politikas reakcija atbalstīja ekonomikas atveseļošanu 2021. gadā, savukārt pagaidu ārkārtas pasākumu apmērs samazinājās no 3,9 % no IKP 2020. gadā līdz 2,8 % 2021. gadā. Lietuvas 2021. gadā veiktie pasākumi atbilda Padomes 2020. gada 20. jūlija ieteikumam. Valdības 2020. un 2021. gadā noteiktie diskrecionārie budžeta pasākumi lielākoties bija pagaidu pasākumi. Tomēr daži no valdības 2020.–2021. gadā pieņemtajiem diskrecionārajiem pasākumiem nebija ne pagaidu pasākumi, ne arī tika atsvērti ar kompensējošiem pasākumiem, un tos galvenokārt veidoja lielāks publiskajā sektorā strādājošo atalgojums. Saskaņā ar Eurostat validētajiem datiem Lietuvas vispārējās valdības parāds samazinājās no 46,6 % no IKP 2020. gadā līdz 44,3 % no IKP 2021. gadā.
- (14) 2022. gada stabilitātes programmas budžeta prognožu pamatā esošais makroekonomikas scenārijs ir piesardzīgs. Valdība prognozē, ka reālais IKP 2022. gadā pieaugs par 1,6 % un 2023. gadā – par 2,5 %. Salīdzinājumam – Komisijas 2022. gada pavasara prognozē plānots, ka reālā IKP pieaugums 2022. gadā būs 1,7 % un 2023. gadā – 2,6 %. Valdība savā 2022. gada stabilitātes programmā plāno, ka nominālais deficīts pieaugs līdz 4,9 % no IKP 2022. gadā un samazināsies līdz 2,4 % 2023. gadā. Deficīta pieaugums 2022. gadā galvenokārt atspoguļo pasākumus, kuru mērķis ir ierobežot augsto enerģijas cenu ietekmi, atbalstīt mājāsaimniecības ar zemākiem ienākumiem un uzņemt to cilvēku plūsmas, kuri bēg no Ukrainas. Saskaņā ar 2022. gada stabilitātes programmu sagaidāms, ka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP 2022. gadā samazināsies līdz 43,3 % un 2023. gadā saglabāsies stabila. Pamatojoties uz prognozes termiņa datumā zināmajiem politikas pasākumiem, Komisijas 2022. gada pavasara prognozē paredzēts, ka valdības budžeta deficīts 2022. un 2023. gadā būs attiecīgi 4,6 % un 2,3 % no IKP. Tas atbilst 2022. gada stabilitātes programmā prognozētajam deficītam. Komisijas 2022. gada pavasara prognozē plānota līdzīga vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP: 42,7 % 2022. gadā un 43,1 % 2023. gadā. Saskaņā ar Komisijas 2022. gada pavasara prognozi, potenciālās izlaides vidēja termiņa pieauguma aplēse ir 3,2 % (10 gadu vidējais rādītājs). Tomēr minētajā aplēsē nav iekļauta to reformu ietekme, kas paredzētas atveseļošanas un noturības plānā un var palielināt Lietuvas potenciālo izaugsmi.
- (15) Valdība 2022. gadā pakāpeniski atcēla lielāko daļu pasākumu, kas veikti, reaģējot uz Covid-19 krīzi, – tiek prognozēts, ka pagaidu ārkārtas pasākumu apmērs samazināsies no 2,8 % no IKP 2021. gadā līdz 1,2 % 2022. gadā. Valdības budžeta deficītu ietekmē pasākumi, kuri pieņemti, lai novērstu enerģijas cenu pieauguma ekonomisko un sociālo ietekmi, un kuru apjoms Komisijas 2022. gada pavasara prognozē tiek lēsts 1,2 % apmērā no IKP 2022. gadā un 0,0 % apmērā no IKP 2023. gadā.⁽¹²⁾ Šie pasākumi galvenokārt ietver subsīdijas gāzes un elektroenerģijas uzņēmumiem, siltumenerģijai piemērotā pievienotās vērtības nodokļa (PVN) kompensāciju un citu siltumenerģijai noteikto kompensāciju plašāku piemērošanu. Minētie pasākumi lielākoties ir izziņoti kā pagaidu pasākumi. Tomēr, ja enerģijas cenas saglabāsies augstas 2023. gadā, dažus no minētajiem pasākumiem varētu turpināt. Daži no šiem pasākumiem nav mērķorientēti, jo īpaši subsīdijas gāzes un elektroenerģijas uzņēmumiem un siltumenerģijai piemērotā PVN kompensācijas. Valdības budžeta deficītu ietekmē arī izmaksas, kuras saistītas ar pagaidu aizsardzības piedāvāšanu pārvietotajām personām no Ukrainas un kuras Komisijas 2022. gada pavasara prognozē tiek prognozētas 0,2 % apmērā 2022. gadā un arī 2023. gadā⁽¹³⁾, kā arī lielākas izmaksas aizsardzības izdevumiem, kuru pieaugums 2022. gadā un 2023. gadā prognozēts 0,5 % apmērā no IKP.

⁽¹¹⁾ Padomes Ieteikums (2020. gada 20. jūlijs) par Lietuvas 2020. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Lietuvas 2020. gada stabilitātes programmu (OV C 282, 26.8.2020., 95. lpp.).

⁽¹²⁾ Šie skaitļi atspoguļo kopš 2021. gada rudens veikto pasākumu gada budžeta izmaksu līmeni, ietverot kārtējos ieņēmumus un izdevumus, kā arī – attiecīgā gadījumā – kapitālizdevumu pasākumus.

⁽¹³⁾ Tiek pieņemts, ka kopējais no Ukrainas uz Savienību pārvietoto personu skaits līdz 2022. gada beigām pakāpeniski sasniegs 6 miljonus, un viņu ģeogrāfiskais sadalījums tiek lēsts, pamatojoties uz esošās diasporas lielumu, uzņemošās dalībvalsts iedzīvotāju skaita relatīvo apmēru un no Ukrainas pārvietoto personu faktisko sadalījumu visā Savienībā, kāds tas bija 2022. gada martā. Budžeta izmaksas uz vienu personu aplēstas, balstoties uz Komisijas Kopīgā pētniecības centra mikrosimulācijas modeli *Euromod*, ņemot vērā gan naudas pārvedumus, uz kuriem šie cilvēki var būt tiesīgi, gan pabalstus natūrā, piemēram, izglītību un veselības aprūpi.

- (16) Padome savā 2021. gada 18. jūnija ieteikumā ieteica Lietuvai 2022. gadā saglabāt atbalstošu fiskālo nostāju, kas ietver stimulējošo iedarbību, kuru nodrošina Atveseļošanas un noturības mehānisms, un saglabāt valsts finansētās investīcijas. Padome ieteica Lietuvai arī iegrožot valsts finansēto kārtējo izdevumu pieaugumu. Tā arī ieteica Lietuvai, kad ekonomiskie apstākļi to ļaus, īstenot fiskālo politiku, kuras mērķis ir panākt piesardzīgu vidēja termiņa fiskālo stāvokli un nodrošināt fiskālo ilgtspēju vidējā termiņā, kā arī vienlaikus palielināt investīcijas, lai vairotu izaugsmes potenciālu.
- (17) Saskaņā ar Komisijas 2022. gada pavasara prognozi un ņemot vērā Lietuvas 2022. gada stabilitātes programmā iekļauto informāciju, 2022. gada fiskālā nostāja, kas prognozēta – 4,2 % apmērā no IKP, būs atbalstoša, kā bija ieteikusi Padome⁽¹⁴⁾. Lietuva plāno saskaņā ar Padomes ieteikumu turpināt atbalstu atveseļošanai, izmantojot Atveseļošanas un noturības mehānismu, lai finansētu papildu investīcijas. Prognozēts, ka no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem Savienības fondiem finansēto izdevumu pozitīvā ietekme uz ekonomisko aktivitāti palielināsies par 0,5 IKP procentpunktiem salīdzinājumā ar 2021. gadu. Tiek prognozēts, ka valsts finansētajām investīcijām 2022. gadā būs ekspansīva ietekme uz fiskālo nostāju, kas atbilst 0,3 procentpunktiem no IKP⁽¹⁵⁾. Tādējādi Lietuva plāno saglabāt valsts finansētās investīcijas, kā ieteikusi Padome. Vienlaikus plānots, ka valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot jaunus ieņēmumu pasākumus) pieaugumam 2022. gadā būs ekspansīva ietekme uz vispārējo fiskālo nostāju, kas atbilst 3,2 procentpunktiem no IKP. Šī ievērojamā ekspansīvā ietekme ietver papildu ietekmi (1,2 % apmērā no IKP), ko rada pasākumi ar mērķi novērst enerģijas cenu pieauguma ekonomisko un sociālo ietekmi, kā arī izmaksas (0,2 % apmērā no IKP), kas saistītas ar pagaidu aizsardzības piedāvāšanu pārvietotajām personām no Ukrainas, un tiek prognozēts, ka cita starpā papildu atbalsts mājsaimniecībām ar zemākiem ienākumiem (pensiju, bērnu pabalstu, sociālās palīdzības un ar nodokli neapliekamo ienākumu minimālā līmeņa vēl lielāks palielinājums) veicinās (0,4 % apmērā no IKP) neto kārtējo izdevumu pieaugumu. Tādējādi, pamatojoties uz pašreizējām Komisijas aplēsēm, Lietuva nepietiekami iegrožo valsts finansēto kārtējo izdevumu pieaugumu 2022. gadā.
- (18) Komisijas 2022. gada pavasara prognozē fiskālā nostāja 2023. gadā tiek prognozēta 1,5 % apmērā no IKP, pieņemot, ka politika nemainīsies⁽¹⁶⁾. Ir paredzēts, ka Lietuva 2023. gadā turpinās izmantot Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijas, lai finansētu papildu investīcijas atveseļošanas atbalstam. Prognozēts, ka no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem Savienības fondiem finansēto izdevumu pozitīvā ietekme uz ekonomisko aktivitāti palielināsies par 0,4 IKP procentpunktiem salīdzinājumā ar 2023. gadu. Tiek prognozēts, ka valsts finansētajām investīcijām 2023. gadā būs bremsējoša ietekme uz fiskālo nostāju, kas atbilst 0,5 procentpunktiem no IKP⁽¹⁷⁾. Vienlaikus plānots, ka valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot jaunus ieņēmumu pasākumus) pieaugumam 2023. gadā būs bremsējoša ietekme uz vispārējo fiskālo nostāju, kas atbilst 1,5 procentpunktiem no IKP. Tas ietver ietekmi, ko rada to pasākumu pakāpeniska atcelšana, ar kuriem risina enerģijas cenu pieaugumu (1,2 % no IKP), un papildu izmaksas, lai piedāvātu pagaidu aizsardzību no Ukrainas pārvietotajām personām (0,1 % no IKP).
- (19) 2022. gada stabilitātes programmā tiek prognozēts, ka valdības budžeta deficīts pakāpeniski samazināsies, sasniedzot 1,3 % 2024. gadā un 1,0 % līdz 2025. gadam. Līdz ar to tiek plānots, ka vispārējās valdības budžeta deficīts saglabāsies zem 3 % no IKP visā programmas aptvertajā laikā. Saskaņā ar 2022. gada stabilitātes programmu sagaidāms, ka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP līdz 2025. gadam samazināsies, proti, 2024. gadā saruks līdz 42,6 % un 2025. gadā samazināsies līdz 42,5 %. Saskaņā ar Komisijas analīzi parāda atmaksājāmības riski vidējā termiņā šķiet zemi.
- (20) 2020. gada publiskā iepirkuma rezultātu pārskatā ir konstatēti daži trūkumi Lietuvas publiskā iepirkuma sistēmā: nepietiekama sadarbība starp iepirkumu organizācijām, maz konkursa dalībnieku vai to nav vispār, kā arī pārmērīga paļaušanās uz cenas kritēriju. Pašreizējo centienu veicināt uz sadarbību balstītu publisko iepirkumu starp pašvaldībām tvēruma paplašināšana, lai reforma aptvertu arī centrālās valdības līmeni, palīdzētu izstrādāt un izplatīt paraugpraksi un uzlabot procesu vispārējo efektivitāti un lietderību. Tas arī palīdzētu palielināt fiskālo stabilitāti.

⁽¹⁴⁾ Negatīvs rādītājs nozīmē, ka primāro izdevumu pieaugums pārsniedz ekonomikas izaugsmi vidējā termiņā, un liecina par ekspansīvu fiskālo politiku.

⁽¹⁵⁾ Tiek prognozēts, ka citiem valsts finansētajiem kapitālizdevumiem būs ekspansīva ietekme, kas atbilst 0,1 procentpunktam no IKP.

⁽¹⁶⁾ Pozitīvs rādītājs nozīmē, ka primāro izdevumu pieaugums ir zemāks par ekonomikas izaugsmi vidējā termiņā, un liecina par ierobežojošu fiskālo politiku.

⁽¹⁷⁾ Tiek prognozēts, ka citiem valsts finansētajiem kapitālizdevumiem būs neitrāla ietekme, kas atbilst 0,0 procentpunktiem no IKP.

- (21) Saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 19. panta 3. punkta b) apakšpunktu un minētās regulas V pielikuma 2.2. kritēriju atveseļošanas un noturības plānā ir ietverts plašs savstarpēji pastiprinošu reformu un investīciju kopums ar indikatīvu grafiku īstenošanai, kas jāpabeidz līdz 2026. gada 31. augustam. Tās palīdzēs atrisināt visas ekonomiskās un sociālās problēmas vai ievērojamu to ekonomisko un sociālo problēmu daļu, kuras Padome bija minējusi Lietuvai 2019. un 2020. gada Eiropas pusgadā adresētajos ieteikumos, kā arī attiecīgā gadījumā Lietuvai līdz atveseļošanas un noturības plāna pieņemšanai adresētajos ieteikumos. Jo īpaši atveseļošanas un noturības plānā liela uzmanība ir pievērsta pasākumiem, kuru mērķis ir veicināt digitalizāciju un zaļo pārkārtošanos, nodrošināt veselības aprūpes pakalpojumu kvalitāti un efektivitāti, uzlabot sociālo aizsardzību, piešķirt prioritāti izglītībai un inovācijai un palielināt publiskā sektora efektivitāti.
- (22) Paredzams, ka Lietuvas atveseļošanas un noturības plāna īstenošana sekmēs turpmāku progresu zaļās un digitālās pārkārtošanās jomā. Klimata mērķu sasniegšanai paredzēto pasākumu izdevumi Lietuvā atbilst 37,8 % no atveseļošanas un noturības plāna kopējā piešķiruma, savukārt digitālo mērķu sasniegšanai paredzēto pasākumu izdevumi – 31,5 % no atveseļošanas un noturības plāna kopējā piešķiruma. Atveseļošanas un noturības plāna pilnīga īstenošana atbilstoši attiecīgajiem atskaites punktiem un mērķrādītājiem palīdzēs Lietuvai ātri atgūties no Covid-19 krīzes radītajām sekām, vienlaikus stiprinot noturību. Lai nodrošinātu atveseļošanas un noturības plāna, kā arī citu, ārpus atveseļošanas un noturības plāna tvēruma esošu ekonomikas un nodarbinātības politiku sekmīgu īstenošanu un rezultātā panāktu plašu līdzatbildību par politiku programmu kopumā, joprojām ir svarīgi sistemātiski iesaistīt sociālos partnerus un citas attiecīgās ieinteresētās personas.
- (23) Komisija 2022. gada 22. aprīlī apstiprināja Lietuvas partnerattiecību nolīgumu, kas paredzēts Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) 2021/1060⁽¹⁸⁾. Lietuva kohēzijas politikas programmu iesniedza 2022. gada 16. martā. Saskaņā ar Regulu (ES) 2021/1060 Lietuva ir ņēmusi vērā attiecīgos tai adresētos ieteikumus 2021.–2027. gada kohēzijas politikas fondu plānošanā. Tas ir priekšnoteikums no kohēzijas politikas fondiem paredzētā finansiālā atbalsta efektivitātes uzlabošanai un tā pievienotās vērtības maksimizēšanai un vienlaikus veicina koordināciju, savstarpējo papildināmību un saskaņotību starp minētajiem kohēzijas politikas fondiem un citiem Savienības instrumentiem un fondiem. Atveseļošanas un noturības mehānisma un kohēzijas politikas programmu sekmīga īstenošana ir atkarīga arī no to šķēršļu novēršanas, kas kavē investīcijas zaļās un digitālās pārkārtošanās un sabalansētas teritoriālās attīstības atbalstam.
- (24) Papildus ekonomiskajiem un sociālajiem problēmjaudājumiem, kuru risināšana paredzēta atveseļošanas un noturības plānā, Lietuvā ir vairāki papildu problēmjaudājumi, kas saistīti ar primāro un profilaktisko aprūpi, nepilnībām sociālo pakalpojumu plānošanā un sniegšanā un stratēģijas trūkumu sociālo mājokļu jomā. Lielais hospitalizācijas gadījumu skaits, no kuriem iespējams izvairīties, un attālināmas un profilaktiski novēršamas mirstības rādītāji liecina, ka Lietuvas veselības aprūpē ir vajadzīgi vairāk profilaktisku pasākumu. Turklāt veselības aprūpes speciālistu trūkums un nevienmērīgs sadalījums ierobežo piekļuvi primārajai un ilgtermiņa veselības aprūpei. Papildus Lietuvas atveseļošanas un noturības plānā paredzētajām veselības aprūpes reformām un investīcijām ir nepieciešams vēl vairāk stiprināt primāro aprūpi un profilaksi. Sadarbības trūkums starp dažādām ministrijām un citām publiskā sektora struktūrām un trūkumi vajadzību apzināšanā kavē sociālo pakalpojumu integrētu sniegšanu. Turklāt pakalpojumi nav pietiekami pielāgoti bezdarbnieku vajadzībām. 2019. gadā⁽¹⁹⁾ Lietuvas izdevumi sociālajiem mājokļiem, t. i., 10,31 EUR uz vienu iedzīvotāju ir ievērojami zemāki par Savienības vidējo rādītāju 101,58 EUR (abi rādītāji 2010. gada salīdzināmās cenās), kā rezultātā pastāvīgi trūkst sociālo mājokļu un rindas uz tiem ir garas. Jāuzlabo arī piešķirto sociālo mājokļu kvalitāte. Atveseļošanas un noturības plānā ir iekļauti svarīgi pasākumi, piemēram, minimālo ienākumu shēmas reforma un nodokļu un pabalstu sistēmas reforma, kā arī sociālās apdrošināšanas seguma palielināšana bezdarba gadījumā. Paredzams, ka šie pasākumi, kad tie būs īstenoti, palīdzēs risināt dažus no galvenajiem sociālās aizsardzības problēmjaudājumiem. Tomēr papildus atveseļošanas un noturības plānā iekļautajiem pasākumiem ir vajadzīgi turpmāki centieni, lai uzlabotu sociālo pakalpojumu plānošanu, kvalitāti un efektivitāti un novērstu sociālo mājokļu trūkumu un nepietiekamo kvalitāti.

⁽¹⁸⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/1060 (2021. gada 24. jūnijs), ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu Plus, Kohēzijas fondu, Taisnīgas pārkārtošanās fondu un Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fondu un finanšu noteikumus attiecībā uz tiem un uz Patvēruma, migrācijas un integrācijas fondu, Iekšējās drošības fondu un Finansiāla atbalsta instrumentu robežu pārvaldībai un vīzu politikai (OV L 231, 30.6.2021., 159. lpp.).

⁽¹⁹⁾ https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/SPR_EXP_FHO__custom_2036156/default/table?lang=lv

- (25) Pamatojoties uz Savienības valstu vai to valdību vadītāju pilnvarojumu, kas formulēts Versaļas deklarācijā, ir sagatavots Komisijas priekšlikums *REPowerEU* plānam, kura mērķis ir pēc iespējas drīz izbeigt Savienības atkarību no fosilo degvielu importa no Krievijas. Tālab Komisija plāno dialogā ar dalībvalstīm apzināt piemērotākos projektus, investīcijas un reformas valstu, reģionālā un Savienības līmenī. Šo pasākumu mērķis ir samazināt vispārējo atkarību no fosilajām degvielām un pārorientēt fosilo degvielu importu prom no Krievijas.
- (26) Attiecībā uz energoapgādi Lietuva ir ļoti atkarīga no importa, jo tā importē aptuveni divas trešdaļas no bruto elektroenerģijas vajadzībām un lielāko daļu naftas un gāzes. Nafta un gāze veido trīs ceturtdaļas no valsts energoresursu struktūras. Līdz Krievijas iebrukumam Ukrainā nafta un gāze galvenokārt tika importētas no Krievijas. 2020. gadā Lietuva no sava kopējā dabasgāzes importa 42 % importēja no Krievijas (tas aptuveni atbilst Savienības vidējam rādītājam 44 %) un no sava kopējā jēlnaftas importa tā 73 % importēja no Krievijas (šis rādītājs ir lielāks nekā Savienības vidējais rādītājs, kas ir 26 %) ⁽²⁰⁾. Enerģijas pieprasījumu nosaka liels transporta parks, kurā joprojām netiek pietiekami izmantots sabiedriskais transports un dzelzceļš, kā arī liels energoneefektīvu ēku skaits un ļoti energoietilpīgas nozares, kas veido 67 % no kopējā gāzes patēriņa. Papildu centieni samazināt energointensitāti šajās nozarēs, veicinot industriālo pārveidi, tostarp inovatīvus ražošanas procesus, un arī turpmāk veicinot atjaunīgo energoresursu izmantošanu, kopumā samazinātu Lietuvas atkarību no enerģijas importa. Lietuva ir ievērojami uzlabojusi savu enerģētisko drošību, attīstot elektroenerģijas un gāzes savienojumus ar kaimiņos esošajām dalībvalstīm un sašķidrinātās dabasgāzes termināli Klaipēdā. Kopumā Lietuvai ir jāturpina centieni vēl vairāk uzlabot reģionālo sadarbību ar kaimiņvalstīm nolūkā koordinēt turpmāku gāzes importu un efektīvi izmantot reģionālās infrastruktūras. Šajā kontekstā gāzes starpsavienojums ar Poliju (*GIPL*), kas darbojas kopš 2022. gada 1. maija, un citu gāzes starpsavienojumu uzlabošana ar kaimiņos esošajām dalībvalstīm palīdzēs nodrošināt energoapgādi reģionā. Tomēr politikas prioritātēm joprojām vajadzētu būt pašlaik notiekošās sinhronizācijas ar Savienības kontinentālo elektrotīklu pabeigšanai, pietiekamas jaudas nodrošināšanai starpsavienojumiem ar kaimiņu dalībvalstīm un kopīgu atjaunīgo energoresursu projektu īstenošanai. Tiek ieteikts investīcijas jaunā gāzes infrastruktūrā un tīklos pēc iespējas veikt tā, lai nodrošinātu atbilstību nākotnes prasībām, sekmējot ilgtermiņa, ko nākotnē nodrošinātu pārprofilēšana uz ilgtspējīgām degvielām. Lai Lietuva atbilstu "Gatavi mērķrādītājam 55 %" mērķiem, būs vēl vairāk jāpalielina ieceru vērienīgums attiecībā uz siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanu un atjaunīgo energoresursu un energoefektivitātes rādītāju paaugstināšanu.
- (27) Paātrināta pārkārtošanās uz klimatneitralitāti un atteikšanās no fosilajām degvielām vairākās nozarēs radīs ievērojamas pārstrukturēšanas izmaksas, taču, lai mazinātu pārkārtošanās sociālekonomisko ietekmi vismagāk skartajos reģionos, Lietuva var kohēzijas politikas izmantot Taisnīgas pārkārtošanās mehānismu. Turklāt, lai uzlabotu nodarbinātības iespējas un stiprinātu sociālo kohēziju, Lietuva var izmantot Eiropas Sociālo fondu Plus, kas izveidots ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2021/1057 ⁽²¹⁾.
- (28) Padome ir izskatījusi 2022. gada stabilitātes programmu, ņemot vērā Komisijas veikto novērtējumu, un tās atziņums ⁽²²⁾ ir atspoguļots 1. ieteikumā.
- (29) Ņemot vērā ciešās savstarpējās saiknes starp eurozonas dalībvalstu tautsaimniecībām un to kolektīvo devumu ekonomiskās un monetārās savienības darbībā, Padome eurozonas dalībvalstīm ieteica rīkoties, tostarp izmantojot atvērto un noturības plānus, lai īstenotu 2022. gada ieteikumā par eurozonu izklāstītos ieteikumus. Attiecībā uz Lietuvu tas ir jo īpaši atspoguļots 1. un 2. ieteikumā,

AR ŠO IESAKA Lietuvai 2022. un 2023. gadā rīkoties šādi.

1. Nodrošināt, ka 2023. gadā valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugums atbilst kopumā neitrālai politikas nostājai, ņemot vērā to, ka turpinās pagaidu un mērķorientēta atbalsta sniegšana pret energocenu kāpumu visneaizsargātākajām māsaimniecībām un uzņēmumiem, kā arī personām, kas bēg no Ukrainas. Būt gatavai kārtējos izdevumus pielāgot mainīgajai situācijai. Palielināt publiskās investīcijas, kas sekmēs zaļo un digitālo pārkārtošanos un enerģētisko drošību, ņemot vērā *REPowerEU* iniciatīvu, tostarp, izmantojot Atvērto un noturības mehānismu un citus Savienības fondus.. Laikposmā pēc 2023. gada īstenot fiskālo politiku, kuras mērķis ir panākt piesardzīgu vidēja termiņa fiskālo stāvokli. Veicināt uz sadarbību balstītu publisko iepirkumu centrālās valdības un pašvaldību līmenī.

⁽²⁰⁾ Eurostat (2020), Krievijas importa īpatsvars kopējā dabasgāzes, jēlnaftas un akmeņogļu importa apjomā. Aprēķinot ES27 vidējo rādītāju, izmantotais kopējais imports ir imports no valstīm ārpus ES27. Attiecībā uz Lietuvu kopējais imports ietver arī ES iekšējo tirdzniecību. Jēlnafta neietver rafinētus naftas produktus.

⁽²¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/1057 (2021. gada 24. jūnijs), ar ko izveido Eiropas Sociālo fondu Plus (ESF+) un atceļ Regulu (ES) Nr. 1296/2013 (OV L 231, 30.6.2021., 21. lpp.).

⁽²²⁾ Saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1466/97 5. panta 2. punktu.

2. Turpināt atveseļošanas un noturības plāna īstenošanu, ievērojot Padomes 2021. gada 20. jūlija īstenošanas lēmumā iekļautos atskaites punktus un mērķrādītājus. Drīz pabeigt sarunas ar Komisiju par 2021.–2027. gada kohēzijas politikas plānošanas dokumentiem, lai sāktu to īstenošanu.
3. Stiprināt primāro un profilaktisko aprūpi. Samazināt sociālo pakalpojumu plānošanas un sniegšanas sadrumstalotību un uzlabot to personalizāciju un integrāciju ar citiem pakalpojumiem. Uzlabot sociālo mājokļu pieejamību un kvalitāti.
4. Samazināt vispārējo atkarību no fosilajām degvielām, paātrinot atjaunīgo energoresursu apguvi un palielinot energoefektivitāti un rūpniecības, transporta un ēku dekarbonizāciju, un nodrošināt energotīklu starpsavienojumu pietiekamu jaudu.

Briselē, 2022. gada 12. jūlijā

*Padomes vārdā –
priekšsēdētājs
Z. STANJURA*